

SENOJI RELIGIJA ŠALTINIUOSE IR KŪRYBOJE: DUOMENŲ TYRIMAI

Elvyra Usačiovaitė

Lietuvos kultūros tyrimų institutas

Šviesios atminties Gintaras Beresnevičius, Lietuvos mokslo premijos laureatas (2006), paliko ryškų pėdsaką Lietuvos moksle. Šiame straipsnyje aptariamos idėjos, jo išvystytos gilinantis į rašytinius šaltinius – senas kronikas ir kitus dokumentus. Ypač Beresnevičių dominusios juose užrašytos legendos apie baltų tautų (lietuvių ir prūsų) kilmę, t. y. istorijos pradžią. Paprastai į legendinio pobūdžio tautos pradžią kiti istorikai nekreipia dėmesio. Tačiau G. Beresnevičius, būdamas ne vien istorikas, bet ir religijotyrininkas, legendose ieškojo senosios religijos atspindžių. Tyrinėdamas Šventaragio, Gedimino, Videvučio ir Brutenio legendas, jis išvelgė senosios baltų religijos raidos momentus. Šiame straipsnyje pristatomas ir mažiau žinomas G. Beresnevičiaus atliktas lietuvių kilmės iš romėnų legendos nagrinėjimas, jo kreiptas dėmesys į istorinius faktus ieškant Palemono vardo Senovės pasaulyje.

Raktiniai žodžiai: Gintaras Beresnevičius, religijotyra, baltų mitologija, Palemonas, lietuvių kilmės iš romėnų teorija

Šio leidinio tikslas – dvejopas. Pirmiausia, pagerbti buvusį ilgametį Lietuvos kultūros tyrimų instituto vyriausiąjį mokslo darbuotoją, Lietuvos mokslo premijos laureatą Gintarą Beresnevičių (1961–2006) jo mokslinės veiklos proga. Knygoje publikuojama dalis medžiagos iš Gintaro Beresnevičiaus šešiasdešimtmečiui skirtos mokslinės konferencijos, vykusios 2021 m. spalio 21–22 dienomis. Antrasis šio tomo tikslas – analizuoti senovės baltų kultūrą: religiją ir archajinius vaizdinius, jų raišką lietuvių liaudies tradicijoje bei atspindžius profesionaliajame mene.

Taigi bent trumpai apibūdinsiu svarbiausius G. Beresnevičiaus mokslinius darbus. Kai kuriuos iš jų drauge su biografija esu apžvelgusi anksčiau, po Beresnevičiaus žūties¹.

¹ *Senovės baltų kultūra: Tai, kas išlieka*, Vilnius: Kronta, 2009, p. 9–20.